

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ „IORGU IORDAN – AL. ROSETTI”

**Raport de consultanță privind calitatea limbii române folosite în audiovizual
REZULTATELE MONITORIZĂRII POSTURILOR DE RADIO ȘI TELEVIZIUNE
în perioada 20 septembrie – 20 octombrie 2009**

În perioada 20 septembrie – 20 octombrie 2009, au fost monitorizate (de către echipa alcătuită din Blanca Croitor, Andreea Dinică, Adina Dragomirescu, Ana-Maria Mihail, Carmen Mîrzea Vasile, Isabela Nedelcu, Alexandru Nicolae, Irina Nicula, coordonatori Marina Rădulescu-Sala și Rodica Zafiu) 4 posturi de radio (**Radio România Actualități, Radio România Cultural, Radio Guerrilla și Radio Europa FM**) și 12 posturi de televiziune (**Antena 1, Antena 3, B1 TV, Kanal D, N24, OTV, Prima TV, Pro TV, Realitatea TV, TVR 1, TVR 2, TVR Cultural**). S-au efectuat, ca și în etapele precedente din acest an, **300 de ore** de monitorizare, urmărindu-se transmisiunile de la ore de vârf, în special emisiunile de știri și dezbateri.

I. În comparație cu monitorizările precedente din 2009, în etapa actuală s-a înregistrat un număr mai redus de greșeli din domeniul ortografiei și al morfologiei. Nu s-a semnalat, de exemplu, decât un caz de scriere greșită cu un singur *i* final – „PNL îi acuză de abuz în serviciu pe **miniștri** Andronescu și Sârbu” (TVR 2, 28.IX) – corect: *miniștrii*. Și alte greșeli elementare de scriere au avut apariții izolate: „joacă **aceiași** carte” (Antena 3, 13.X) – corect: *aceeași*.

Două tipuri de abateri au rămas, totuși, relativ frecvente: greșelile de punctuație (în textele care apar pe ecran), precum și dezacordurile și omiterea prepoziției (gramaticalizate) *pe* în fața pronumelui *care* cu funcția de complement direct (în comunicarea orală, în vorbirea liberă).

Multe dezacorduri se produc prin atracție (predicatul se acordă cu alt termen din enunț: un atribut, o apozitie etc.): „**urmările** scandalului legat de clinica Sabyc **dă** peste cap legislația” (Kanal D, 7.X) – corect: *dau peste cap*; „numărul de arme **vor crește** în România” (Radio Guerrilla, 30.IX) – corect: *numărul de arme va crește în România*. Altele sunt „acorduri prin înțeles”, cu verbul la plural dacă subiectul e un substantiv colectiv: „**o echipă** de la regionala Iași **au** plecat” (Antena 3, 27.IX) – corect: *o echipă de la regionala Iași a plecat*. Singularul este folosit, în mod greșit, în construcții simțite de vorbitor ca impersonale: „de regulă, ei nu-și prea prezintă realizările sau, dacă le prezintă, nu-ți **dă** niciun fel de documentație” (N24, 14.X) – corect: *nu-ți dau*; „Și mie îmi **place** picioarele alea care se scâldau în Deltă, nu?” (N24, 5.X) – corect: *Și mie îmi plac picioarele alea*.

Omiterea lui *pe* s-a înregistrat la aproape toate posturile monitorizate, dar cu frecvența cea mai mare la N24 și OTV: „marea majoritate a produselor **care** le luăm” (N24, 7.X) – corect: *marea majoritate a produselor pe care le luăm*; „referitor la cercetările **care** le-a făcut” (N24, 7.X) – corect: *cercetările pe care le-a făcut*; „problema **care** noi o avem” (N24, 14.X) – corect: *problema pe care noi o avem*; „lucruri **care** vi le dă” (OTV, 30.IX) – corect: *lucruri pe care vi le dă*; „răspunsurile **care** i le dădea” (OTV, 30.IX) – corect: *răspunsurile pe care i le dădea* etc.

II. Ca și în raportul-sinteză precedent, vom prezenta în continuare **o selecție a celor mai grave abateri** înregistrate în această perioadă.

1. Descalificante sunt formele greșite ale unor cuvinte, tipice pentru vorbirea incultă: *ceolofan, ghiuветă, servicii, salar, coraj, corent*. Exemple: „**ceolofanul**” (Kanal D, 14.X) – corect: *celofanul*; „oglinďă, **ghiuветă**” (Prima TV, 15.X) – corect: *chiuветă*; „conducerea Stelei îl cheamă la **servicii**” (TVR 1, 7.X); „la **servicii** sunteți perseverent” (OTV, 29.IX) – corect: *serviciu*; „**salar** mediu” (TVR 2, 20.X) – corect: *salariu*; „dv. aveți **corajul** să spuneți” (OTV, 16.X) – corect: *curajul*; „chit că se face **corent**” (OTV, 16.X) – corect: *curent*.

2. Sunt inacceptabile unele oscilații în formarea pluralului cu desinențele *-e* sau *-uri*, *-e* sau *-i*: „**esee**” (Radio România Cultural, 12.X) – corect: *eseuri*; „paie, nu alea de pus în coteș la **găine**” (Kanal D, 9.X) – corect: *găini*.

3. O greșeală frecventă și persistentă o reprezintă dezacordul numeralului compus: „au venit undeva la **doisprezece** mii de oameni” (TVR 1, 7.X) – corect: *douăsprezece mii*; „**douăzeci și unu** de garsoniere” (Pro TV, 15.X) – corect: *douăzeci și una de garsoniere*; „Copilul meu e în clasa a **doisprezecea**” (TVR 2, 2.X) – corect: *clasa a douăsprezecea*; „șapte sute șazeci și **două** milimetri coloană de mercur” (Realitatea TV, 26.IX) – corect: *șapte sute șazeci și doi de milimetri*. S-au

înregistrat și de această dată destul de multe cazuri de folosire a formei de masculin a numeralului *doisprezece* pentru exprimarea orei: „de la **doisprezece** până la opt seara” (B1 TV, 23.IX); „în jurul orei **doisprezece** și un sfert” (Antena 3, 9.X); „la ora **doisprezece**” (OTV, 7.X); „la ora **doisprezece**” (Antena 1, 14.X); „la ora **doisprezece** era puțină lume” (TVR 1, 23.IX) – corect, în toate cazurile: *douăsprezece*.

4. O noutate negativă față de monitorizările precedente este înregistrarea (e drept, sporadică) a construcțiilor prepoziționale folosite în vorbirea nonstandard în locul formelor flexionare de genitiv sau dativ: „din cauza **la bănci**” (TVR 1, 24.IX) – corect: *băncilor*; „De aceea, **la emisiune** îi spune «Conspirația tăcerii»” (N24, 7.X) – corect: *emisiunii*.

5. Mai supărătoare decât simpla omitere a lui *pe* din construcția *pe care* este folosirea, tipică limbajului popular, a pronumelui *care* ca un fel de conector universal „un bilet **care** tot 320 de lei ai dat **pe el**” (N24, 5.X) – corect: *un bilet pe care tot 320 de lei ai dat*; „telefoanele unor oameni **care** o să intrăm în legătură directă **cu ei**” (OTV, 23.IX) – corect: *telefoanele unor oameni cu care o să intrăm în legătură directă*.

6. Greșeli supărătoare se fac și în selectarea prepozițiilor, mai ales prin calchierea unor construcții din engleză și prin extinderea exagerată a folosirii lui *pe*: „omul e interesat **în** albină cel mai mult” (Radio România Actualități, 1.X) – corect: *e interesat de albină*; [engl. *to be interested in*]; „Unele firme preferă să lucreze **pe** anumite proiecte” (N 24, 22.IX) – corect: *la anumite proiecte*.

7. Adverbul *decât* este folosit, în mod greșit, pentru introducerea unei structuri opoziționale: „aș alege blonda **decât** bruneta” (B1 TV, 12.X) – corect: *aș alege blonda în locul brunetei* – și, mai ales, ca restrictiv în enunțuri afirmative, situație neacceptată de norma literară: „noi extrăgeam **decât** trei autoturisme” (OTV, 4.X) – corect: *noi extrăgeam numai/doar trei autoturisme*.

8. Persistă folosirea greșită a secvenței *ca și*, înregistrată chiar în emisiuni culturale: „profesorul doctor Florian Georgescu a lucrat **ca și** director-adjunct al Muzeului București” (TVR Cultural, 20.IX) – corect: *a lucrat ca director-adjunct*; „Noi facem acest lucru **ca și** o misiune a ambasadei, vrem să promovăm, vrem să-l dăm **ca și** un cadou prietenilor” (TVR Cultural, 28.IX) – corect: *ca misiune..., să-l facem cadou*. Construcția s-a extins, inacceptabil, și asupra comparației de inegalitate: „trenurile sar de pe șină mai ceva **ca și** capacele de bere de la Golden Blitz” (Antena 3, 30.IX) – corect: *trenurile sar de pe șină mai ceva decât capacele de bere de la Golden Blitz*.

9. Inacceptabile sunt și unele împrumuturi sau calcuri semantice din engleză, care pot produce confuzii: „sunt puțin **depresat**” (Radio Guerrilla, 15.X) – corect: *sunt puțin deprimat*; „au fost câțiva parlamentari care **au defectat** și au pus în urnă...” (Antena 3, 16.X) – corect: *au fost câțiva parlamentari care nu au respectat înțelegerea și au pus în urnă...*

10. Dintre greșelile de punctuație, semnalăm eroarea elementară, dar produsă din păcate foarte des, a plasării virgulei între subiect (inclusiv propoziție subiectivă) și predicat: „procesul europarlamentarului George Becali[,] începe” (OTV, 17.X); „Căinii vagabonzi din Moscova[,] au învățat” (B1 TV, 5.X); „Puștii de pretutindeni[,] adoră acești «Zburători»” (TVR 1, 28.IX); „Șoferul și pasagerii unei mașini implicate într-un accident[,] au fugit de la locul incidentului” (TVR 2, 21.IX) etc.

III. Amintim, pe scurt, și alte erori și neglijențe destul de frecvente, în primul rând pe cele care privesc formele verbale: „**vroia** să schimbe bolidul” (Realitatea TV, 20.IX) – corect: *voia*; „două aspecte **trebuie** urmărite” (OTV, 1.X) – corect: *trebuie*; „să-l promovăm unde **trebuie**” (N24, 5.X) – corect: *trebuie*; „numai **să aibe** unde să se culce” (TVR 1, 16.X) – corect: *să aibă*; „va mai **apare** câte o chiflă” (Radio România Actualități, 6.X) – corect: *apărea*; „va putea **dispare** și zâmbetul de pe chip” (Antena 3, 14.X) – corect: *dispărea*; „ne-**ar făcea** mare plăcere” (Europa FM, 11.X) – corect: *ar face*; „Nu te **fă** diplomat!” (TVR 2, 3.X) – corect: *face*.

Așa cum am mai semnalat și altădată, nemarcarea relațiilor sintactice dintre cuvinte, prin simpla lor juxtapunere, reprezintă o greșeală și produce adesea ambiguități: „prieten **mire**” (Prima TV, 27.IX) – corect: *prietenul mirelui*.

Un fenomen în creștere pare a fi marcarea redundantă a cazului, fie prin repetarea desinenței (*unor anumitor*), fie prin folosirea prepoziției *a* și a desinenței (*a câtorva*, *a mai multor*): „lecturarea **unor anumitor** cărți” (N24, 7.X) – corect: *lecturarea anumitor cărți*; „are loc la inițiativa a câțiva... **a câtorva** tineri” (TVR Cultural, 25.IX) – corect: *la inițiativa câtorva tineri*.